

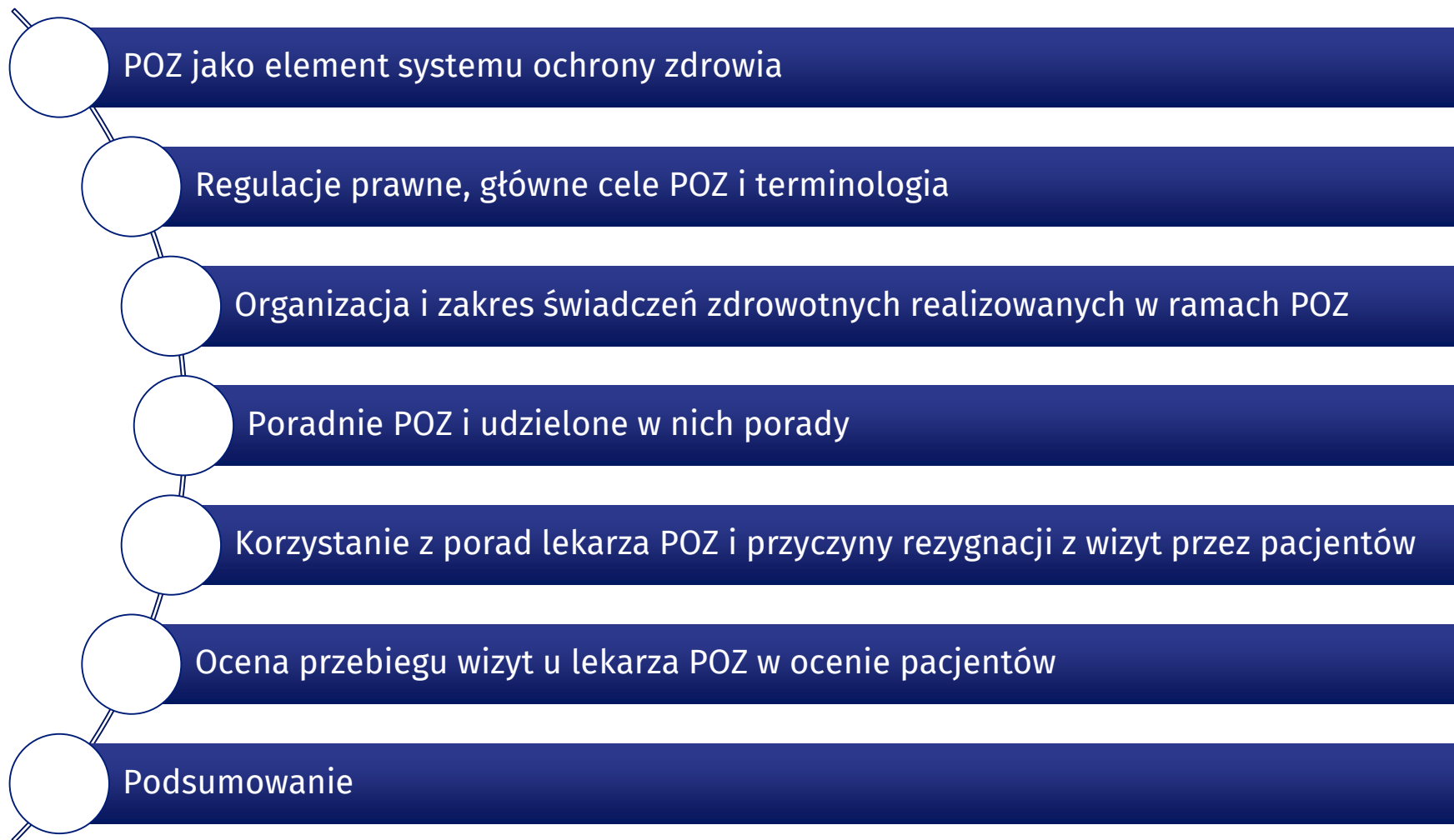
Podstawowa opieka zdrowotna (POZ) jako główny element systemu ochrony zdrowia

Wybrane dane statystyczne

Łukasz Matoga
Michał Urbas

Urząd Statystyczny w Krakowie
Ośrodek Statystyki Zdrowia i Ochrony Zdrowia

Agenda prezentacji

POZ jako element systemu ochrony zdrowia

- **fundament systemu ochrony zdrowia**, który zapewnia:
 - dostępność świadczeń zdrowotnych (także specjalistycznych)
 - koordynację opieki zdrowotnej nad pacjentem
 - realizację działań profilaktycznych
 - zwiększenie efektywności działania systemu i zmniejszenie wydatków na leczenie
- **miejsce pierwszego kontaktu** pacjenta z systemem ochrony zdrowia
- **opieka „najbliżej” miejsca zamieszkania pacjenta**
(najbardziej dostępna dla pacjenta forma opieki zdrowotnej)
- **zasada wolnego wyboru** – pacjent ma prawo wyboru lekarza, pielęgniarki i położnej spośród świadczeniodawców POZ poprzez złożenie deklaracji wyboru
- **działalność lecznicza prowadzona w formie praktyki zawodowej albo podmiotu leczniczego**
 - w gabinecie, przychodni, poradni lub podczas wizyty domowej
- **finansowanie POZ ze środków publicznych** ujętych w planie finansowym Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ)
 - w 2025 r. NFZ zaplanował blisko 20 mld zł na POZ (o 12,5% więcej niż w 2024 r.)

Wybrane akty prawne określające funkcjonowanie POZ

- Ustawa z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej (Dz. U. 2025 poz. 515 t.j.)
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 2024 poz. 146 t.j.)
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. 2025 poz. 450 t.j.)
- Rozporządzenia Ministra Zdrowia (przykłady):
 - w sprawie zakresu zadań lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej i położnej podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. 2019 poz. 2335 t.j. ze zm.)
 - w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej (Dz. U. 2015 poz. 1400 t.j. ze zm.)
 - w sprawie wzorów deklaracji wyboru świadczeniodawcy, lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. 2020 poz. 1143 t.j. ze zm.)
 - w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. 2013 poz. 1248 t.j. ze zm.)

POZ jako pojęcie stosowane w statystyce publicznej

AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA

(ang. *out-patient health care services*)

Świadczenia podstawowej lub specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz świadczenia z zakresu rehabilitacji leczniczej, udzielane w warunkach niewymagających ich udzielania w trybie stacjonarnym i całodobowym w odpowiednio urządzonym, stałym pomieszczeniu lub w miejscu pobytu pacjenta.

PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA

(ang. *primary health care*)

Świadczenia zdrowotne profilaktyczne, diagnostyczne, lecznicze, rehabilitacyjne oraz pielęgnacyjne z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej i pediatrii, udzielane w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Opieka jest realizowana od poniedziałku do piątku w godz. od 8.00 do 18.00 (bez dni ustawowo wolnych od pracy).

Główne cele POZ

1. Zapewnienie opieki zdrowotnej nad świadczeniobiorcą oraz jego rodziną. Profilaktyka chorób oraz ich wczesne wykrywanie i leczenie.
2. Koordynacja opieki zdrowotnej nad świadczeniobiorcą w systemie ochrony zdrowia. Ocena potrzeb oraz ustalenie priorytetów zdrowotnych populacji objętej opieką oraz wdrażanie działań profilaktycznych.
3. Rozpoznawanie, eliminowanie lub ograniczanie zagrożeń lub problemów zdrowia fizycznego i psychicznego.
4. Zapewnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej oraz promocji zdrowia dostosowanych do potrzeb różnych grup społeczeństwa.
5. Zapewnienie edukacji świadczeniobiorcy w zakresie odpowiedzialności za własne zdrowie i kształtowanie świadomości prozdrowotnej.

PORADA (ang. *consultation*)

Świadczenie zdrowotne udzielone przez lekarza, lekarza dentystę lub psychologa.

Organizacja i zakres świadczeń realizowanych w POZ

Wykazy świadczeń gwarantowanych z zakresu POZ oraz szczegółowe zakresy zadań realizowanych w ramach tych świadczeń określają przepisy rozporządzeń Ministra Zdrowia.

**Świadczenia
lekarza POZ**

**Świadczenia
pielęgniarki POZ**

**Świadczenia
położonej POZ**

**Świadczenia medycznej
diagnostyki laboratoryjnej,
obrazowej i nieobrazowej**

**Świadczenia pielęgniarki
lub higienistki szkolnej**

(udzielane w środowisku nauczania i wychowania dzieci i młodzieży w wieku do 18 lat)

**Świadczenia transportu
sanitarnego w POZ**

(udzielane w celu podjęcia lub kontynuacji leczenia w trybie stacjonarnym, dziennym lub na pierwszorazowe świadczenie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej)

**Świadczenia nocnej
i świątecznej opieki zdrowotnej**

(udzielane poza godzinami pracy 18:00-8:00, w dni wolne i w święta w przypadku nagłego zachorowania lub pogorszenia stanu zdrowia)

Źródła danych statystycznych o POZ

▪ Główny Urząd Statystyczny

ZD-3	Sprawozdanie z ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	}	badanie realizowane co 3-4 lata (np. 2016, 2020, 2023)
DS-50 I	Ochrona zdrowia w gospodarstwach domowych, kwestionariusz indywidualny		
DS-50 G	Ochrona zdrowia w gospodarstwach domowych, kwestionariusz gospodarstwa domowego		

▪ Ministerstwo Zdrowia (przykłady)

MZ-06	Sprawozdanie z realizacji opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach
MZ-11	Sprawozdanie o działalności i pracujących w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej
MZ-19	Sprawozdanie z działalności zespołu leczenia środowiskowego/domowego
Raporty z porad udzielonych w podstawowej opiece zdrowotnej	

▪ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

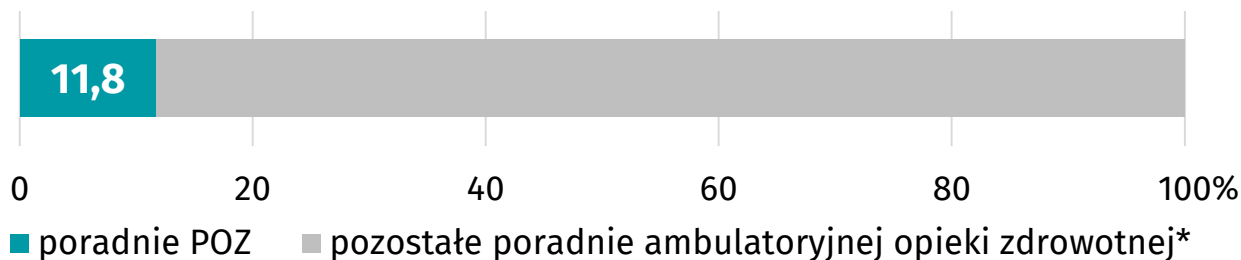
- sprawozdania z działalności jednostek MSWiA udzielających świadczeń w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (np. MSWiA-32, MSWiA-41, MSWiA-42).

Udział poradni POZ i udzielonych w nich porad w systemie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2023 r.

Poradnie POZ (stan w dniu 31 XII)

9 370

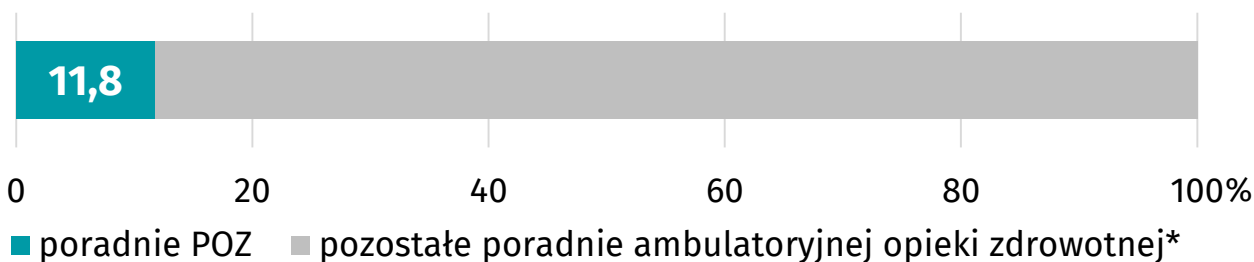

1,0 p. proc.
(2016 r.)

Porady udzielone pacjentom w POZ

352 191,4 tys.

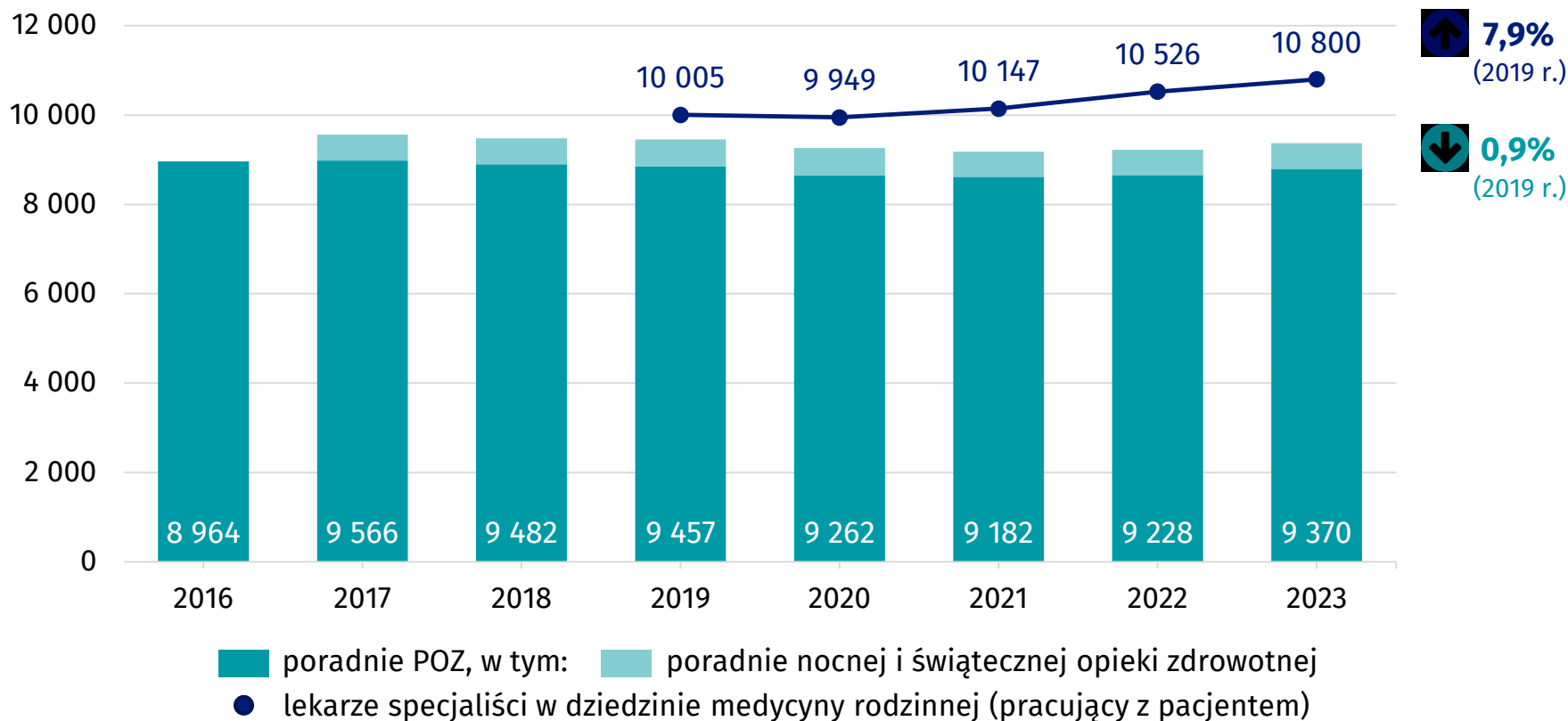

0,1 p. proc.
(2016 r.)

* łącznie z poradami udzielonymi pacjentom w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć

Poradnie POZ i zasoby kadrowe lekarzy medycyny rodzinnej

Stan w dniu 31 grudnia

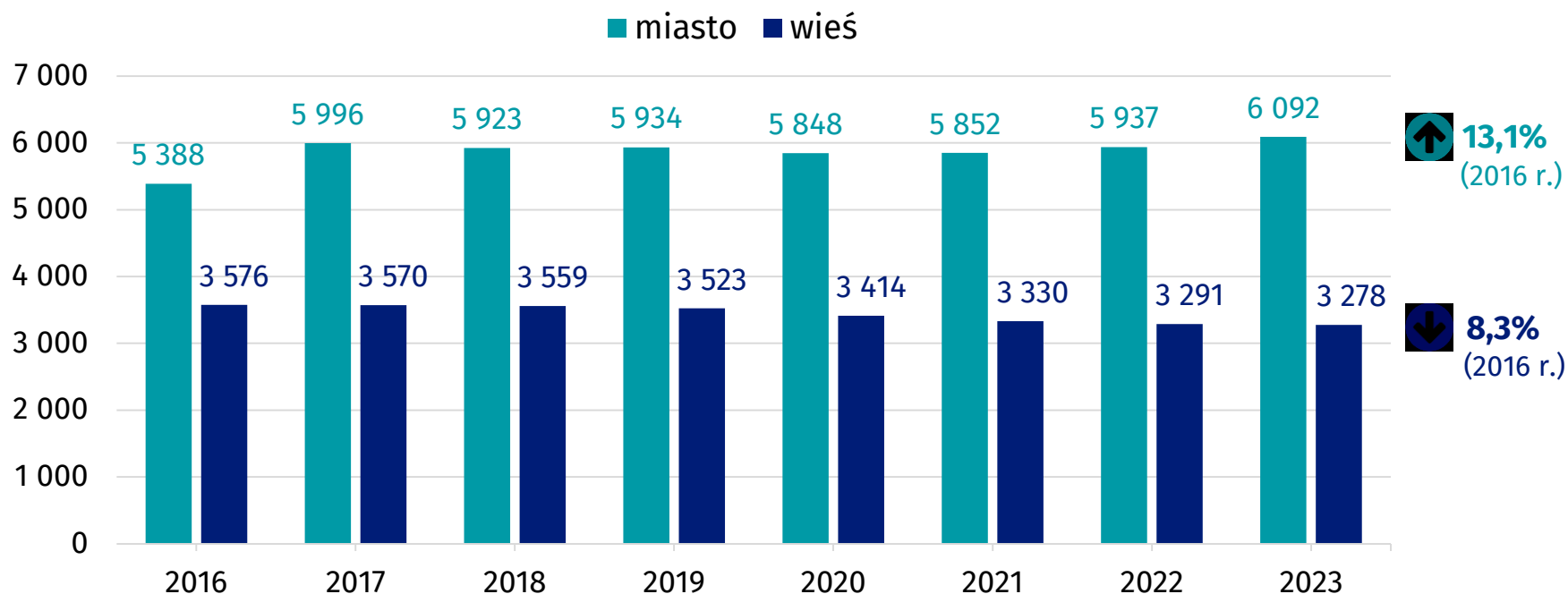

Poradnie POZ na 100 tys. ludności

Poradnie POZ w miastach i na wsi

Stan w dniu 31 grudnia

Poradnie POZ na 100 tys. ludności

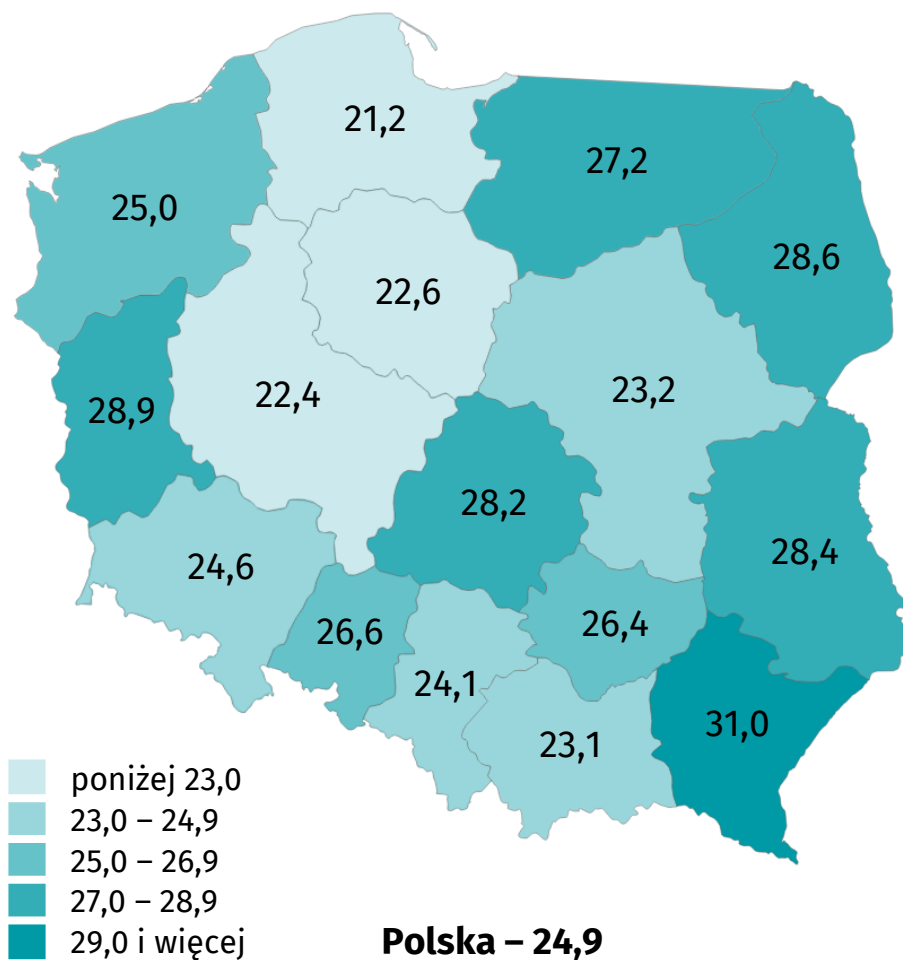

Poradnie POZ wg województw

Stan w dniu 31 grudnia 2023 r.

W PRZELICZENIU NA 100 TYS. LUDNOŚCI

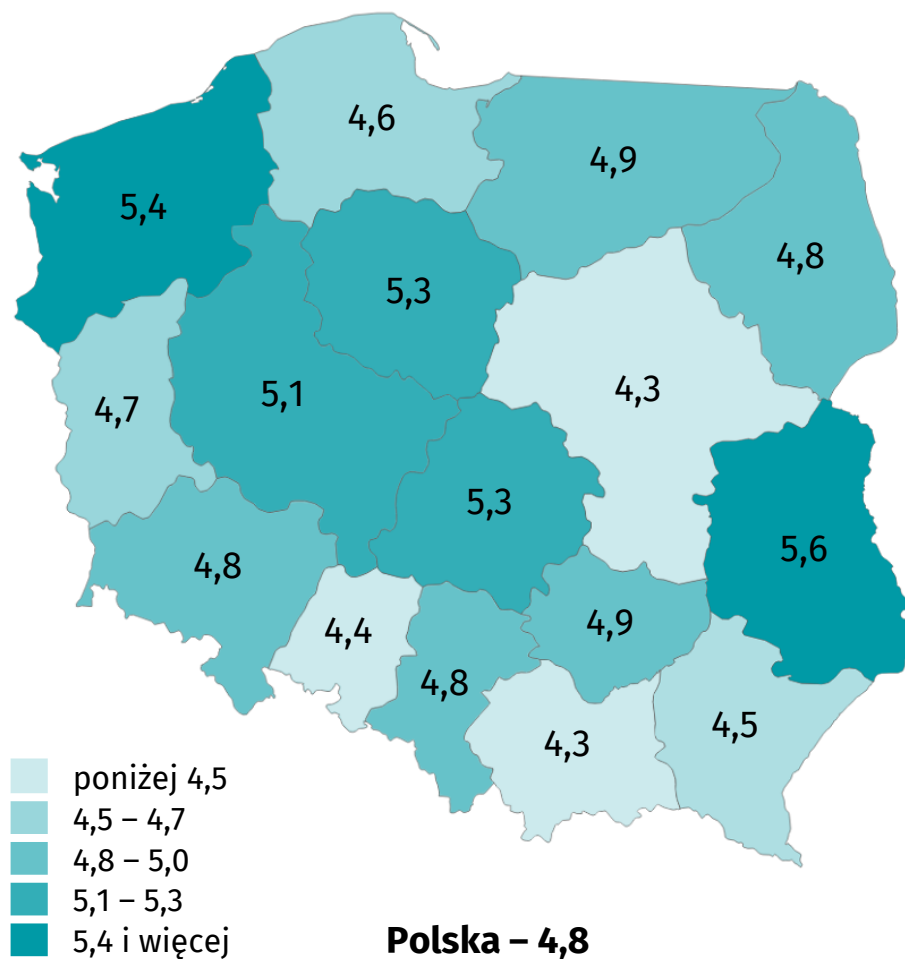

Porady udzielone pacjentom w poradniach POZ wg województw

Stan w dniu 31 grudnia 2023 r.

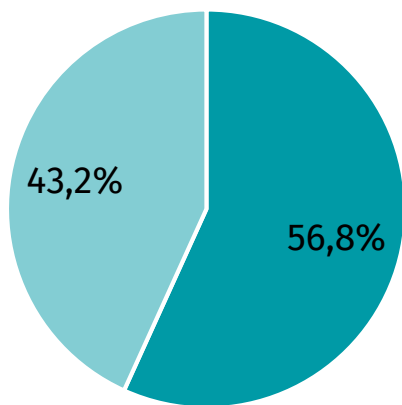

W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA

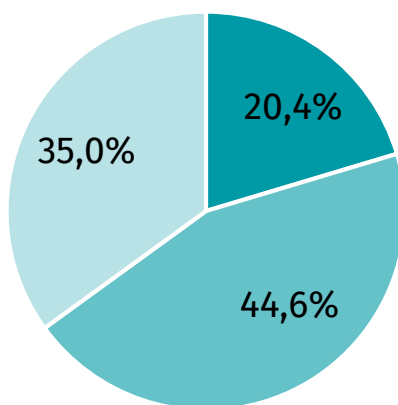
Porady udzielone w poradniach POZ wg płci i wieku pacjentów oraz miejsca udzielania świadczeń w 2023 r.

wg płci pacjentów

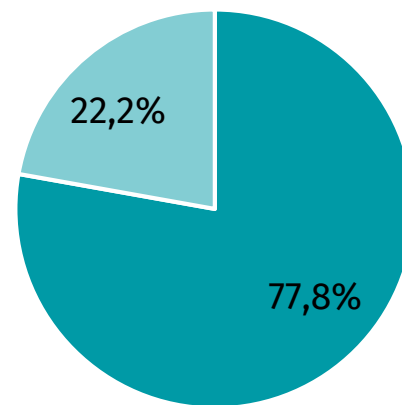
■ kobiety ■ mężczyźni

wg wieku pacjentów

■ do 18 lat ■ 18-64 lata ■ 65 lat i więcej

wg miejsca udzielania świadczeń

■ miasta ■ wieś

Porady udzielone w poradniach POZ na 1 mieszkańca (danej grupy)

kobiety

5,6

mężczyźni

4,0

do 18 lat

5,3

18-64 lata

3,7

65 lat i więcej

7,3

miasta

6,3

wieś

2,6

Teleporady udzielone w ramach POZ w 2023 r.

17 139 224

 69,8% (2020 r.)

do 18 lat

15,2%

18-64 lata

52,0%

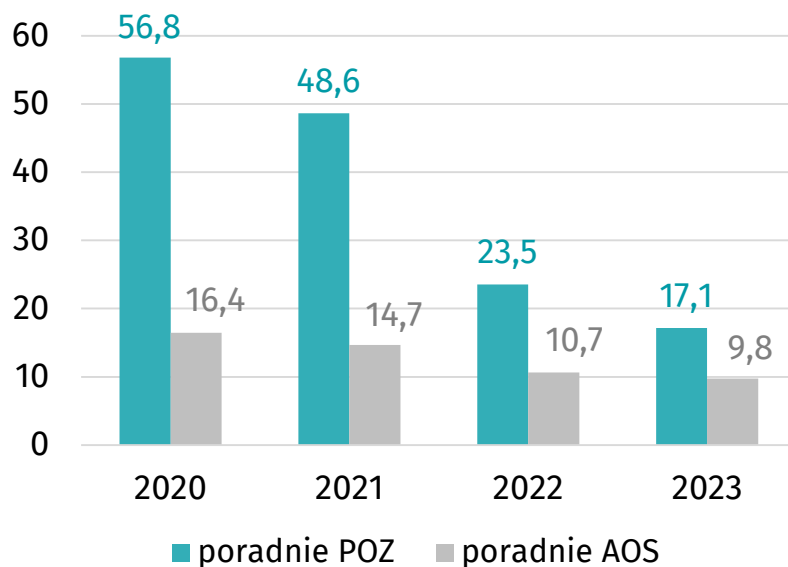

65 lat i więcej

31,8%

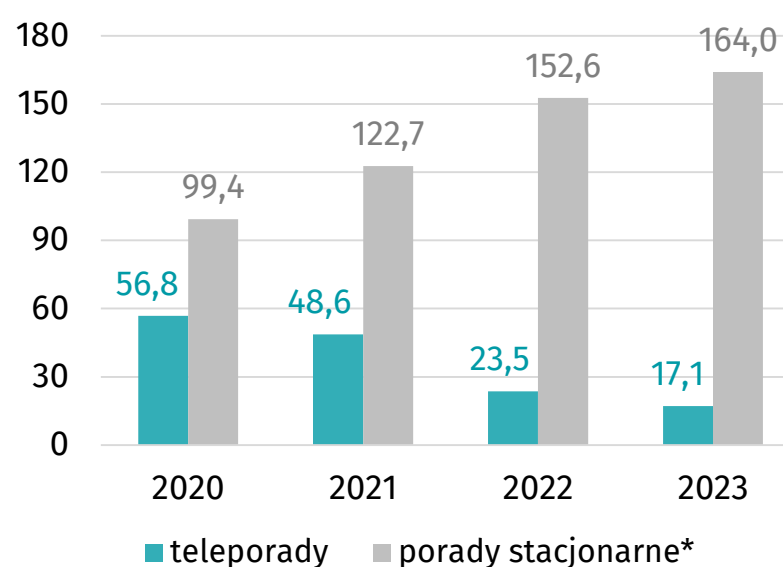
Teleporady w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej:
podstawowej (POZ) i specjalistycznej (AOS)

[mln]

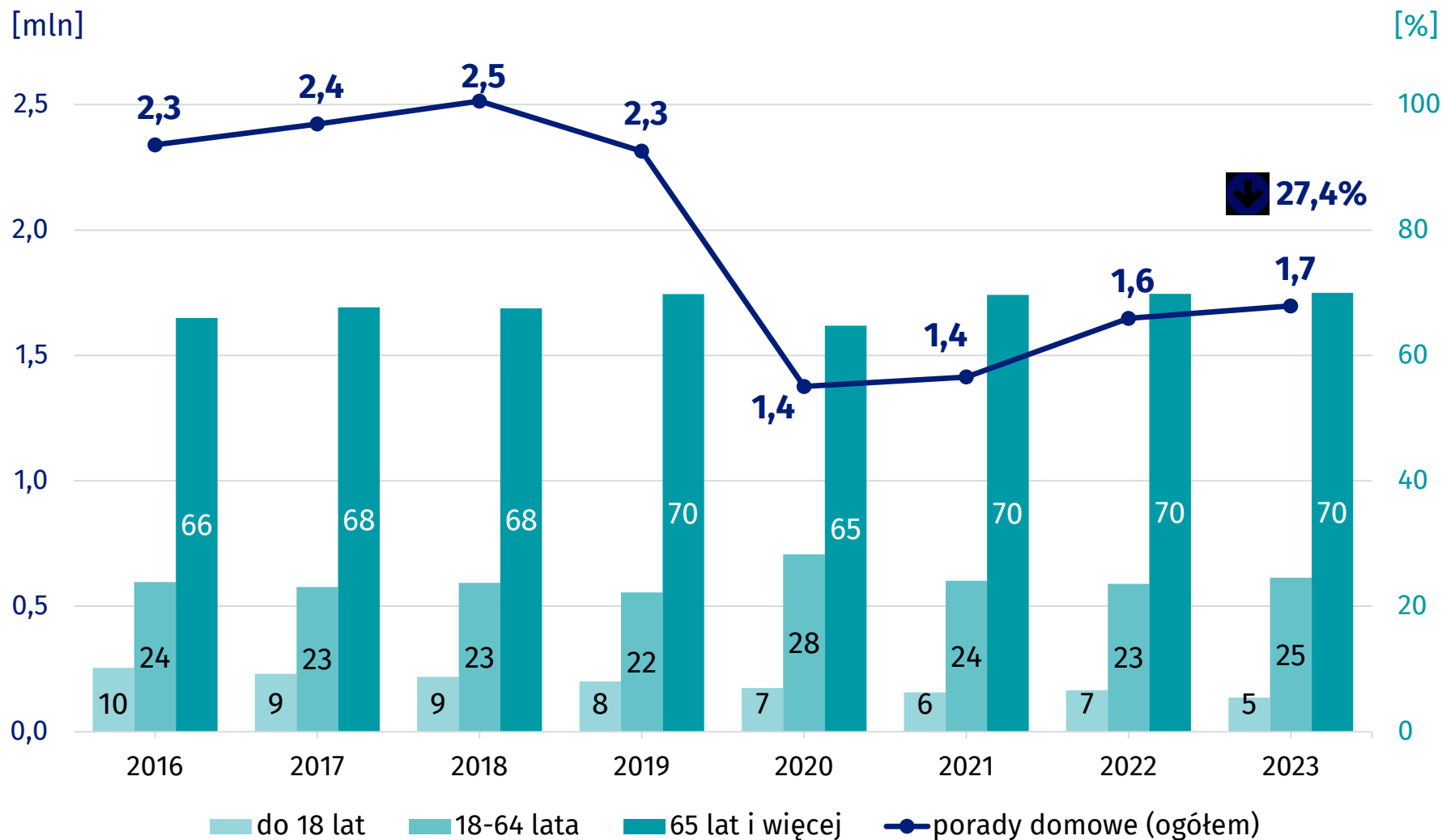

Teleporady i porady stacjonarne*
udzielone pacjentom w poradniach POZ

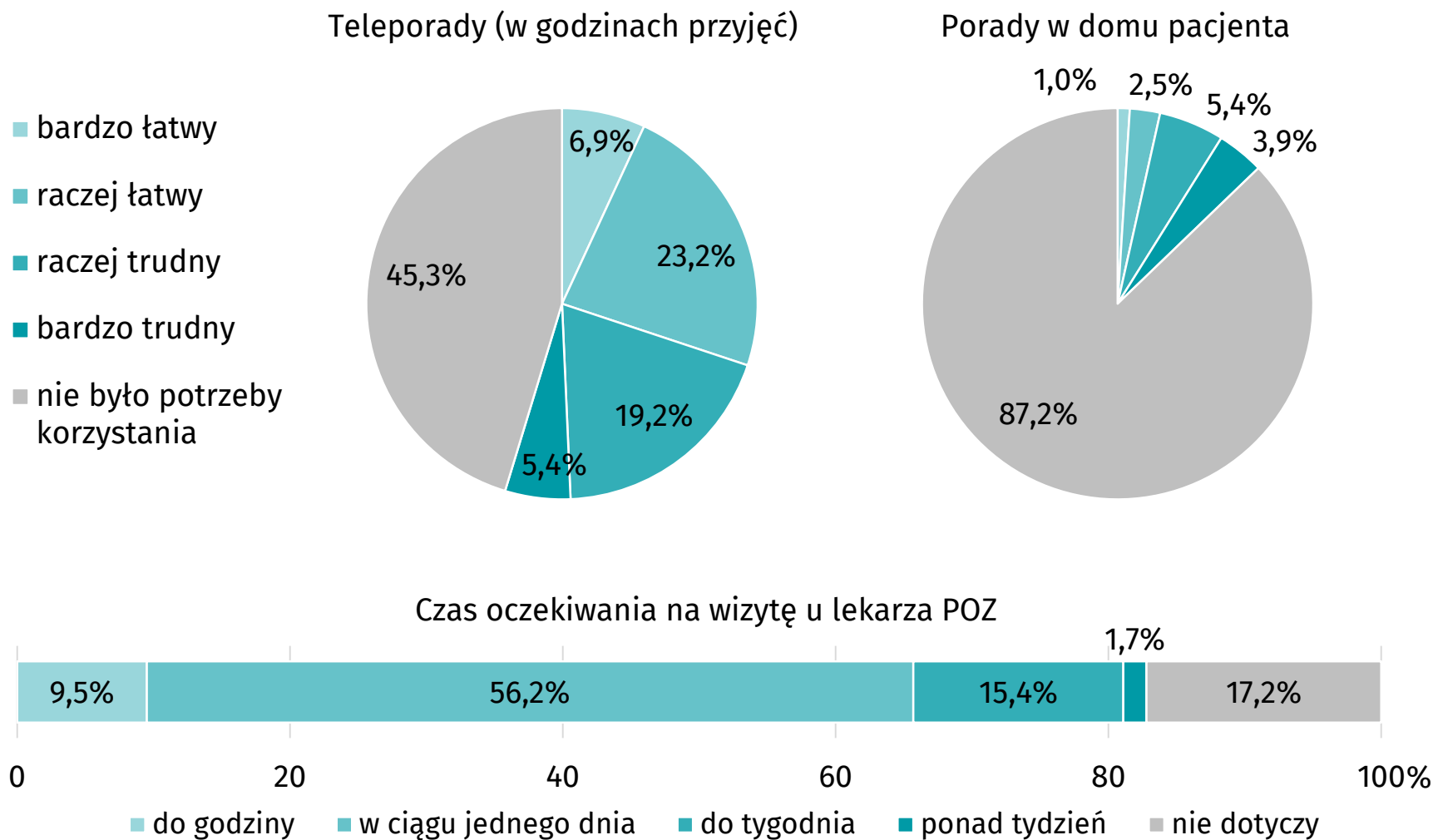
[mln]

Porady domowe udzielone przez lekarzy POZ

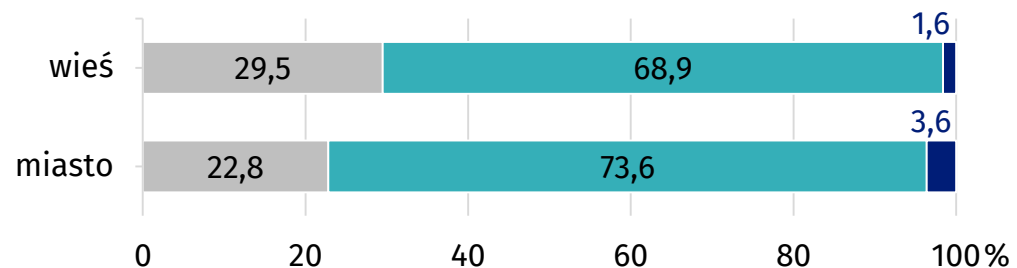
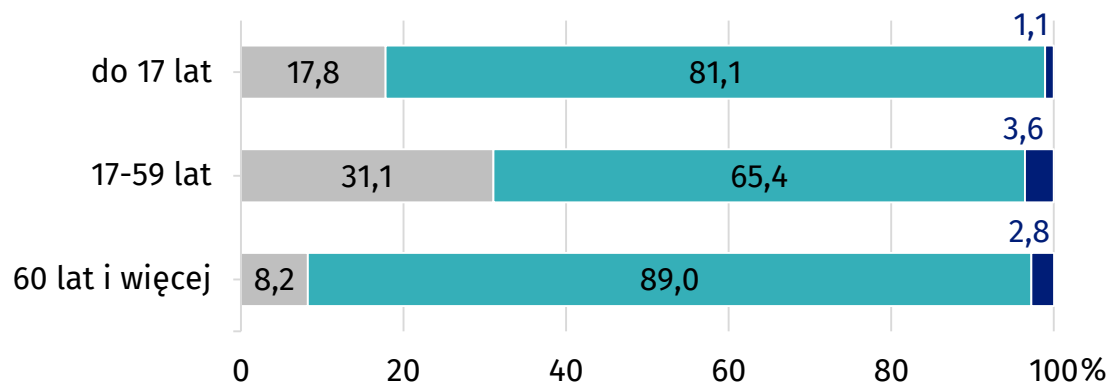
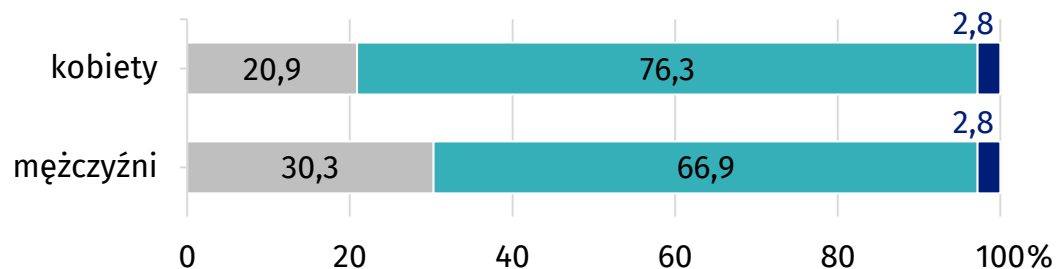
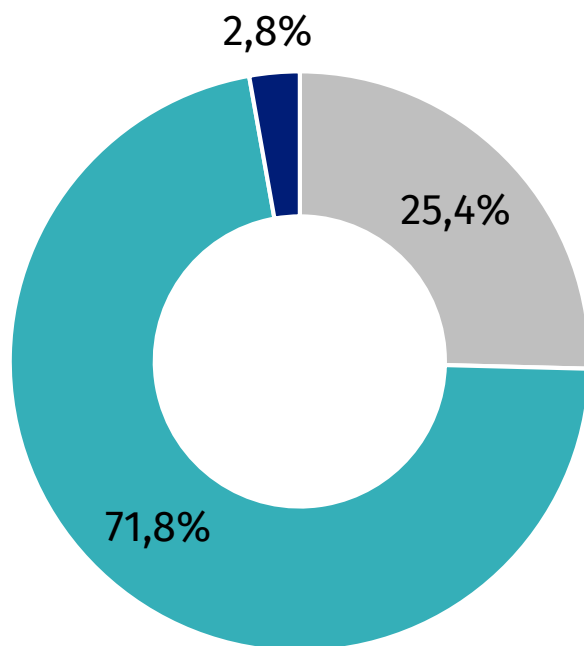

Dostęp do opieki lekarskiej w POZ w ocenie pacjentów

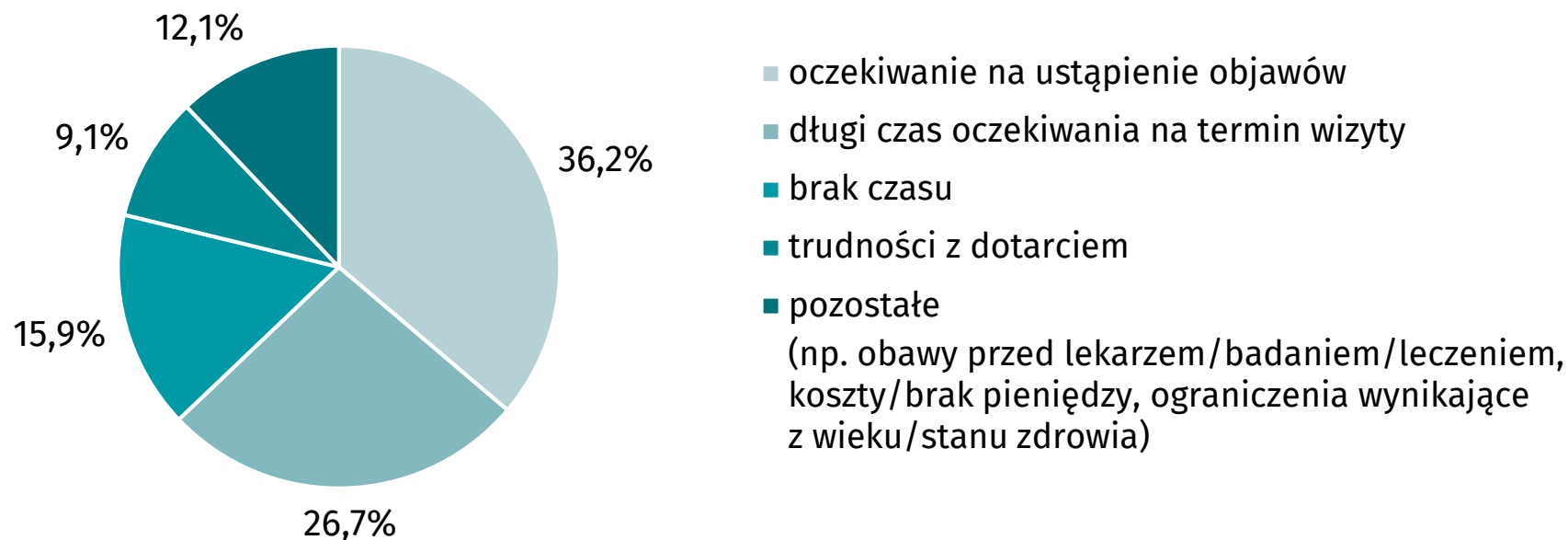

Korzystanie z porad lekarskich* POZ w 2023 r.

- nie miały(a)m potrzeby skorzystania
- zawsze skorzystały(a)m
- zrezygnowały(a)m, pomimo potrzeby skorzystania

Przyczyny niekorzystania z porad lekarskich* POZ w 2023 r.

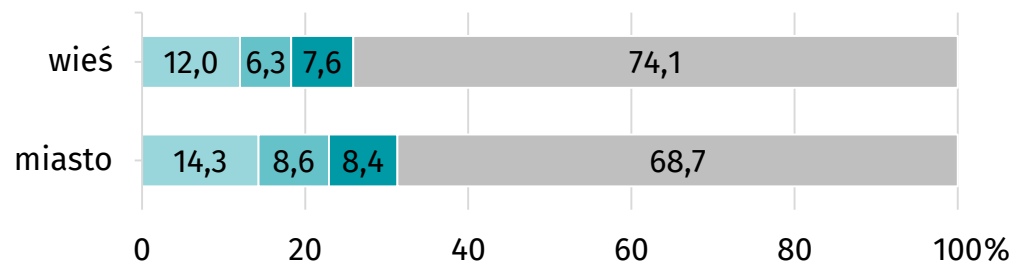
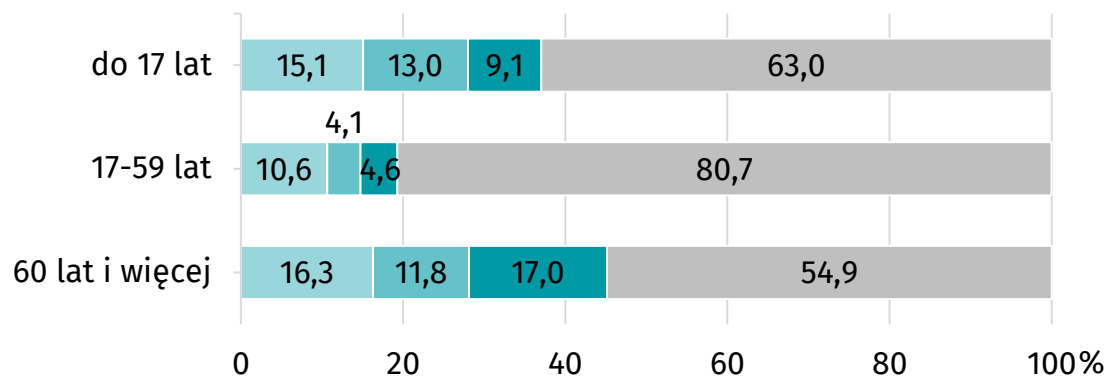
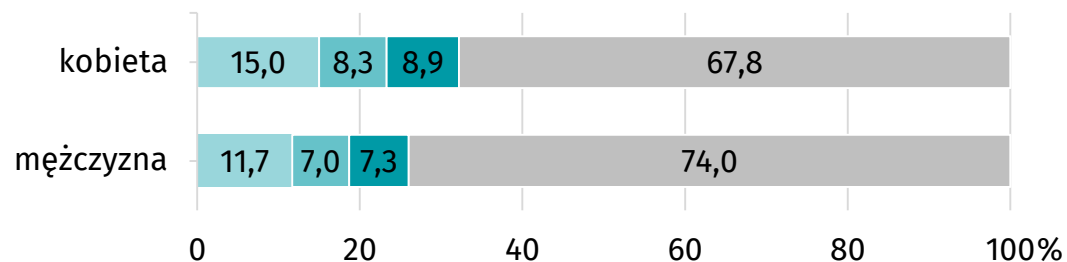
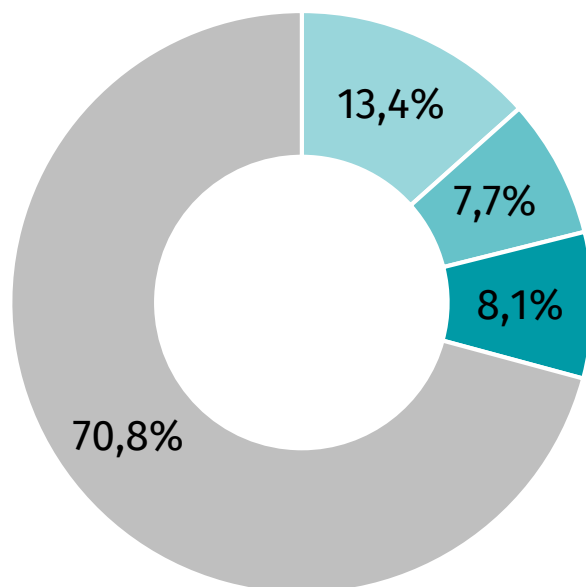
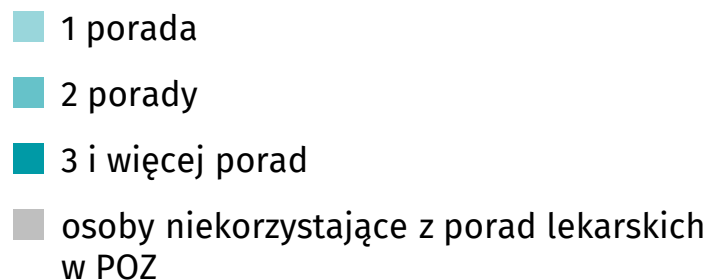

Osoby deklarujące rezygnację z wizyt u lekarza POZ (przykłady):

[% badanych]

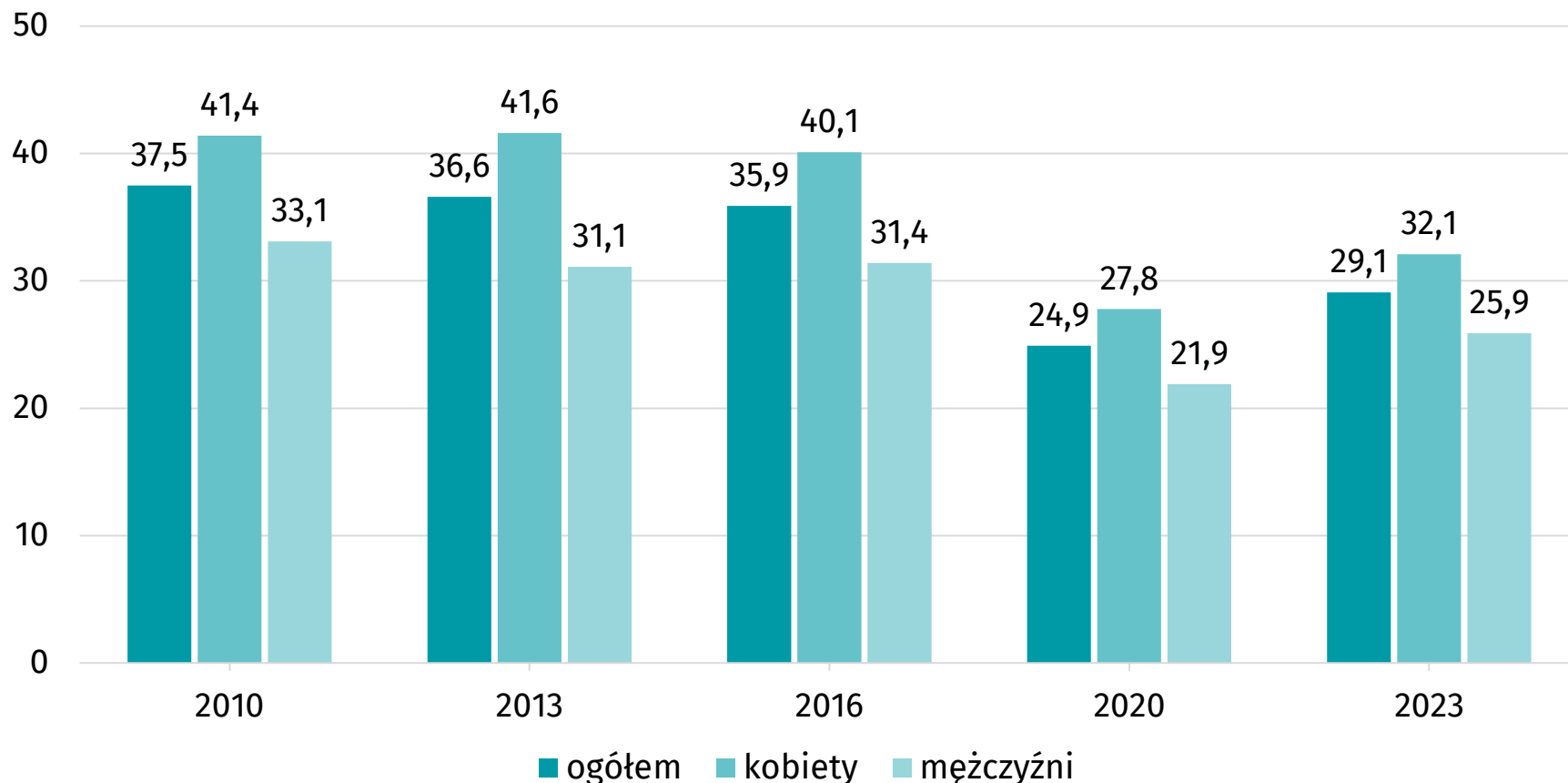
• w wieku aktywności zawodowej (25-59 lat)	3,7
• z wykształceniem wyższym	4,1
• mieszkające w miastach	3,6
• chore przewlekłe	3,8
• pod stałą opieką lekarską lub pielęgniarską	3,5

Korzystanie z porad lekarskich* POZ w IV kwartale 2023 r.

Korzystanie z porad lekarskich* POZ w IV kwartale lat 2010-2023 wg płci pacjentów

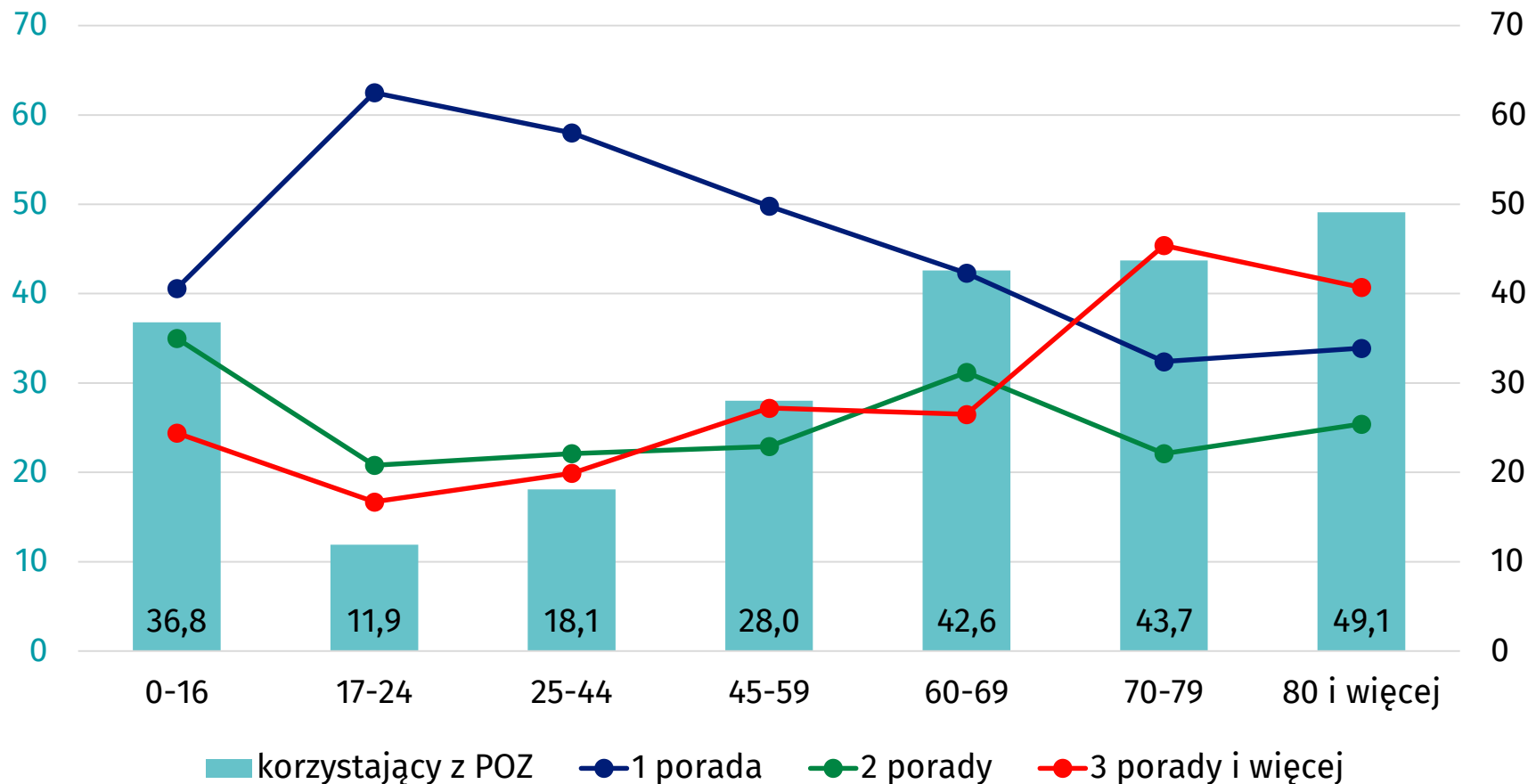
[% korzystających]

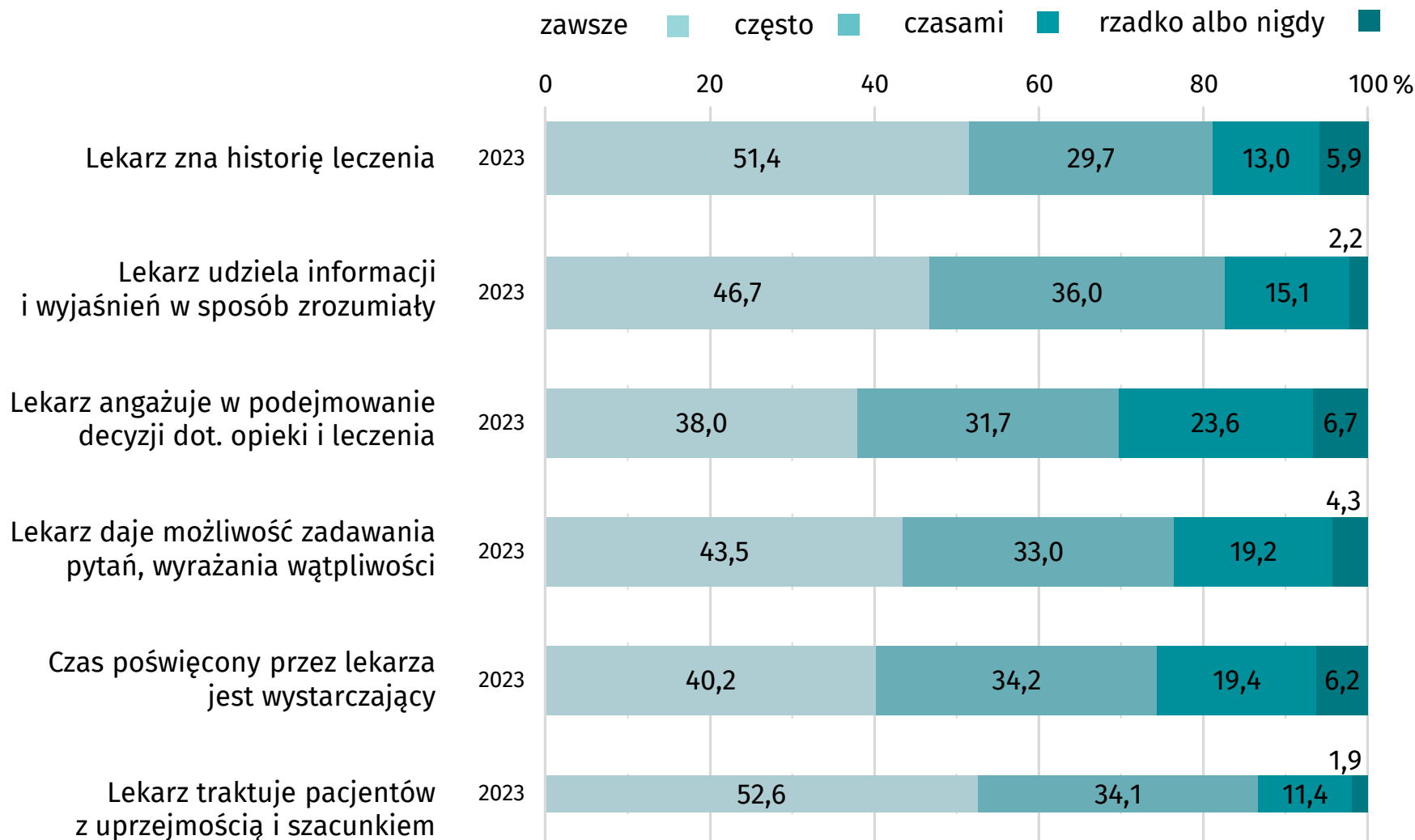
Korzystanie z porad lekarskich* POZ w IV kwartale 2023 r. wg grup wieku pacjentów

Korzystający z POZ [% danej grupy wieku]

Porady [% korzystających]

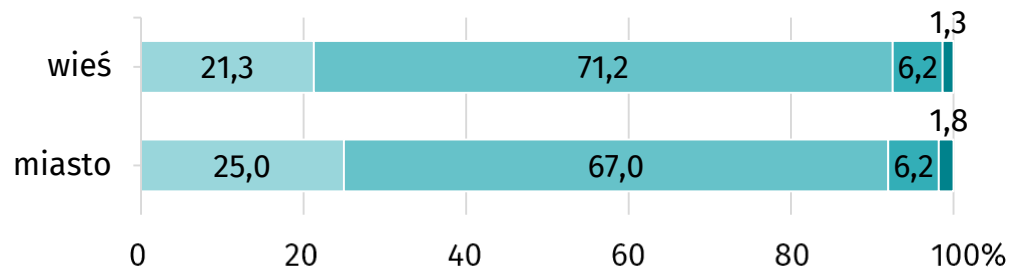
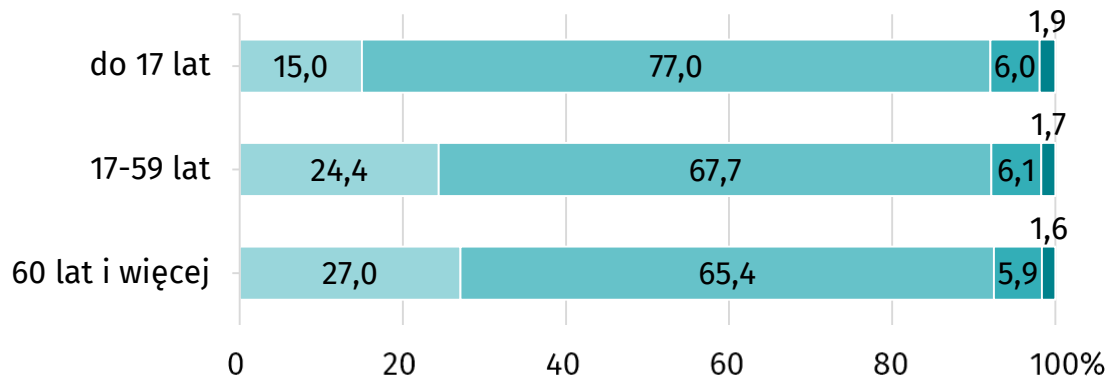
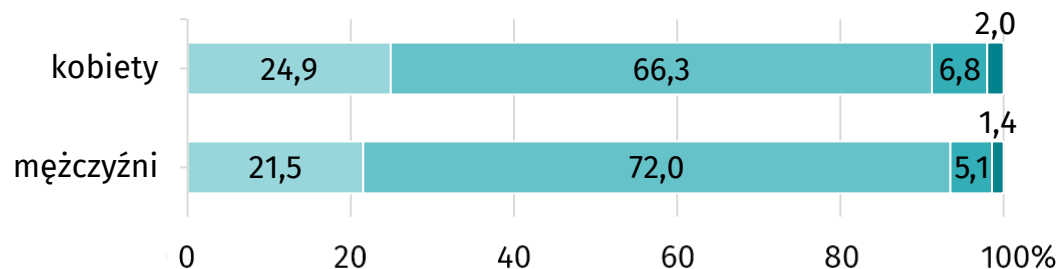
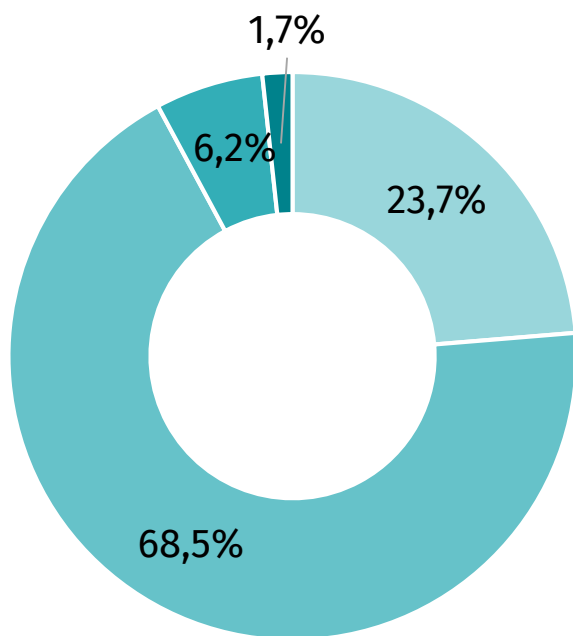

Ocena przebiegu wizyt u lekarza POZ w ocenie pacjentów w 2016 i 2023 r.

Zadowolenie pacjentów z wyboru lekarza pierwszego kontaktu (POZ)

- bardzo zadowolony(a)
- raczej zadowolony(a)
- raczej niezadowolony(a)
- niezadowolony(a)

Podsumowanie

- Podstawowa opieka zdrowotna stanowi fundament systemu ochrony zdrowia. Zapewnia dostęp do niezbędnych usług medycznych, promuje zdrowy styl życia oraz zapobiega chorobom poprzez wczesne wykrywanie i leczenie. Szczególny nacisk kładzie na organizowanie oraz zapewnienie pacjentowi kompleksowej opieki.
- Kluczowe jest znaczenie POZ jako pierwszego punktu kontaktu pacjenta z systemem medycznym, w tym rola lekarzy rodzinnych, pielęgniarek, położnych w zapewnianiu ciągłości leczenia i jakości opieki medycznej. Ważnym elementem POZ jest współpraca między różnymi specjalistami w celu zapobiegania występowaniu problemów zdrowotnych oraz edukacja pacjentów dla poprawy jakości życia i zdrowia.
- Zebrane dane wskazują, że w 2023 r. na jednego mieszkańca przypadało średnio prawie 5 porad udzielonych w podstawowej opiece zdrowotnej, a z usług lekarza POZ nie skorzystało, mimo istnienia takiej potrzeby, około 3% członków gospodarstw domowych. POZ jest najbardziej dostępną formą opieki zdrowotnej, dlatego istotne jest podkreślenie konieczności dalszego inwestowania w jej rozwój, szczególnie w kontekście obserwowanego starzenia się ludności.
- Pacjenci POZ różnią się od siebie oczekiwaniami. Jakość świadczonych usług POZ przekłada się na zadowolenie pacjenta, a to oznacza, że im więcej wsparcia emocjonalnego, wyjaśnienia choroby, uzyskania informacji na temat leczenia, ostep do bardziej zintegrowanej opieki, tym wyższy stopień zadowolenia.
- POZ jest finansowana ze środków publicznych, co znaczy, że większość usług jest bezpłatna dla pacjentów posiadających ubezpieczenie zdrowotne. Obecnie POZ przechodzi przez różne zmiany i rozwija się w kierunku poprawy jakości świadczeń oraz bezpieczeństwa pacjentów. Działania te są niezbędne dla zapewnienia dostępności systemu opieki zdrowotnej, podejmowania działań profilaktycznych oraz organizowania wsparcia społecznego dostosowanego do indywidualnych potrzeb.
- POZ odgrywa strategiczną rolę w systemie ochrony zdrowia, prowadząc do wczesnego wykrywania i leczenia chorób, co przekłada się na poprawę stanu zdrowia populacji, efektywność działania systemu oraz zmniejszenie wydatków na leczenie w dłuższej perspektywie.

Łukasz Matoga
Michał Urbas

Urząd Statystyczny w Krakowie
ul. Kazimierza Wyki 3, 31-223 Kraków
tel. +48 12 41 56 011
<https://krakow.stat.gov.pl>

Ośrodek Statystyki Zdrowia i Ochrony Zdrowia
<https://krakow.stat.gov.pl/osrodki/osrodek-statystyki-zdrowia-i-ochrony-zdrowia>